

חברים יקרים:

הרינו מתכבדים לשלוח אליכם עדכונים, רשמים ומאמרים בתחום המס. קריאה נעימה.

במסגרת החוק, כי אם מצאה את פתרונה, במסגרת חזקת השיתוף, פרי פסיקתו של בית המשפט העליון (ע"א 806/93).

חזקת השיתוף קבעה, כי נכסי בני הזוג יתחלקו שווה בשווה בעת גירושיהם, למעט במקרים בהם ברור באופן מובהק, כי בני הזוג לא התכוונו שיהיה שיתוף ביחס לנכס מסוים. חזקת השיתוף הייתה מבוססת על הנחת יסוד שבני הזוג נשואים הגרים יחדיו וחולקים את רכושם, מתכוונים לשותפות מלאה בנכסיהם. חזקת השיתוף גם יצרה שוויון בין בני הזוג.

חוק יחסי ממון, שנכנס לתוקף בתחילת שנת 1974 קובע, כי עם התרת הנישואין רואים את כלל נכסי בני הזוג, כאילו הם מתחלקים חצי חצי בין בני הזוג. חריג לכך חל ביחס לנכסים הבאים: (1) נכסים שהוסכם בין בני זוג אחרת; (2) נכסים שהיו לבני הזוג ערב הנישואין (3) נכסים, שהתקבלו במתנה או בירושה בתקופת הנישואין. בנוסף חוק יחסי ממון מאפשר לבני הזוג לבחור בהסדר אחר במסגרת הסכם ממון בין בני הזוג, כאשר החוק דורש כתנאי לתוקפו, כי יערך בכתב ויהיה טעון אישור בית משפט לענייני משפחה או בית דין רבני.

"כלל נכסי בני הזוג" מוגדרים בסעיף 5 לחוק יחסי ממון בלשון ריבוי, קרי "לרבות זכויות עתידיות לפנסיה, פיצויי פרישה, קרנות השתלמות, קופות תגמולים וחסכונות".

היבטי מס הכנסה הכרוכים בתהליך הגירושין לאור החלטת מיסוי תקדימית של רשות המסים

פתח דבר

תהליך הגירושין כרוך לעיתים בהעברת נכסים בין בני הזוג ובינם לבין ילדיהם. בעוד שחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה) התשכ"ג-1963 (להלן: "חוק מיסוי מקרקעין") העוסק במכירת זכויות במקרקעין, מטפל בכך וככלל אינו רואה בהעברות אלו כמכירה המקימה חבות במס, הרי שפקודת מס הכנסה (נוסח חדש) תשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה") אינה מסדירה סוגיה זו. כפועל יוצא מכך העברת נכסים (שאינם זכויות במקרקעין) אגב הגירושין עלולה להסתיים בתקלת מס. החלטת מיסוי 7681/14, אשר פורסמה לאחרונה (להלן: "החלטת המיסוי"), עוסקת בסוגיה ומנסה באופן תקדימי לייצר וודאות ביחס לנפקויות מס ההכנסה הכרוכות בתהליך הגירושין. לפני שנדון בהחלטת המיסוי נפנה תחילה ובקצרה לדין הכללי החל על מוסד הגירושין ובפרט על חלוקת הרכוש בין בני הזוג הנפרדים.

הלכת השיתוף וחוק יחסי ממון ביני גירושין

בקליפת אגוז

עד לחקיקתו של חוק יחסי ממון, התשל"ג – 1974 (להלן: "חוק יחסי ממון"), סוגית החלוקה הריכושית בין בני הזוג במקרה של גירושין, לא הוסדרה ככלל

החלטות מיסוי שיצאו בעשור האחרון על ידי רשות המסים – (68/06, 121/06, 34/07, 1960/10). לעומת זאת בפקודת מס הכנסה לא קיים כמעט כל הסדר הנוגע בעברת זכויות אגב גירושין ובפרט לא קיימת הוראה הפוטרת העברה זו מחבות במס הכנסה ו/או ממס ריווח הון.

נהפוך הוא, כידוע סעיף 88 לפקודה מגדיר את המונח "מכירה" באופן רחב כדלקמן: "מכירה – לרבות חליפין, ויתור, הסבה, העברה, הענקה, מתנה, פדיון, וכן כל פעולה או אירוע אחרים שבעקבותם יצא נכס בדרך כל שהיא מרשותו של אדם, והכל בין במישרין ובין בעקיפין, אך למעט הורשה". גם "נכס" מוגדר בפקודה בסעיף 88 לפקודה על דרך הריבוי וכולל "כל רכוש, בין מקרקעין ובין מיטלטלין, וכן כל זכות או טובת הנאה ראויות או מוחזקות, והכל בין שהם בישראל ובין שהם מחוץ לישראל, למעט – (1) מיטלטלין של יחיד המוחזקים על ידיו לשימוש האישי או לשימוש האישי של בני משפחתו או של בני-אדם התלויים בו; (2) מלאי עסקי;...".

עיננו הרואות אפוא, כי כל העברה של טובין אגב גירושין, אשר אינם משמשים לשימוש אישי של מי מבני הזוג ו/או אינם מהווים מלאי עסקי מהווה "מכירה" לצרכי הפקודה ומקימה לכאורה חבות במס ריווח הון.

הבעיה מחריפה לכאורה לאור ההגדרה הרחבה, כאמור של המונח "כלל נכסי בני הזוג" בסעיף 5 לחוק יחסי ממון והפרשנות הניתנת לה על ידי בתי המשפט. כך למשל, בעניין פלוני נ' פלונית (בע"מ

מסקנת ביניים היא, כי בין אם אנו מצויים תחת משטר חזקת השיתוף ובין אם אנו תחת הסדר חוק יחסי ממון, הליך הגירושין מהווה טריגר להעברת נכסים בין בני הזוג במסגרת איזון המשאבים ביניהם.

מה בין חוק מיסוי מקרקעין ופקודת מס הכנסה בהקשר לגירושין

סעיף 4 לחוק מיסוי מקרקעין מסדיר ופותר העברת זכות במקרקעין אגב גירושין, באופן הבא: "העברת זכויות בזכות במקרקעין או בזכות באיגוד מקרקעין, הנעשית על פי פסק דין שניתן אגב הליכי גירושין, לא יראוה כמכירה או כפעולה באיגוד לענין חוק זה, בין אם היא העברה בין בני הזוג ובין אם היא העברה מהם לילדיהם...".

כלומר, העברת זכות במקרקעין על פי פסק דין אגב הגירושין, לא תיחשב כמכירה או כפעולה באיגוד מקרקעין בין אם הזכות הועברה בין בני הזוג ובין אם הועברה לילדיהם. לפי הפרשנות המקובלת אין צורך בגט פיטורין מבית הדין הדתי כדי שההעברה לא תחשב כמכירה אלא די, בפסק דין שניתן אגב הליכי גירושין. כך, החלטה שיפוטית הניתנת במסגרת הליכים בין בני זוג לפירוק התא המשפחתי ועניינה חלוקת הרכוש בין בני הזוג לרבות החלטה כאמור של בית המשפט לענייני משפחה, תעמוד בתנאי הסעיף, גם אם שאר ההליכים בין בני הזוג טרם הסתיימו (לדוגמא, טרם ניתן הגט או טרם הסתיימו הליכי המזונות, החזקת ילדים וכיוב'). פרשנות רחבה זו מוצאת ביטויה בשורה של

ההשתכרות הנובעת מן הכישרון האישי של בן הזוג וכן את החלק בפער שנוצר קודם לתחילת הקשר הזוגי או לאחר שפורק. יתרת הפער צריכה להיות מאוזנת בכסף או בשווה כסף.

יחד עם זאת, בהקשר של זכות לקבלת גמלה נקבע בעניין פלוני נ' פקיד שומה ירושלים (ע"מ-23939-01-11), כי זכות זו אינה עוברת לידי בת הזוג לשעבר במקרה של גירושין. באותו עניין המערער נישא לבת הזוג לאחר שנת 1974 והתגרש בשנת 1997. המערער פרש לגמלאות משירותו במשטרת ישראל בשנת 2001. בשנת 2003 ערכו בני הזוג (לשעבר) הסכם בדבר חלוקת קצבת הגמלאות (פנסיה) של המערער בין המערער לבין המערערת, אשר קיבל תוקף של בית משפט. לטענת המערער, חלקה של האישה בגמלה הינה הכנסתה מכח הסדר איזון המשאבים ואינה הכנסתו ומשכך, אין למסותו בגין חלק זה, אלא אותה. בית המשפט דחה את הערעור וקבע, כי: "הגישה הרווחת היא כי הסדר איזון המשאבים הוא הסדר אובליגטורי דחוי שאינו מקנה לבן הזוג זכות קניינית בנכס, אלא רק זכות תביעה אישית כנגד בן הזוג השני בעת פקיעת הנכס. מכאן שזכות האישה בגמלה הצומחת מכוח הסדר איזון המשאבים איננה זכות קניינית בנכס המהווה נכס משותף כי אם רק זכות תביעה אישית כלפי המערער הנותרת במישור היחסים בין השניים."

מכוח פרשנות זו ניתן להסיק לכאורה, כי הזכות לאיזון המשאבים עצמה אינה מהווה העברה של

4623/04) נישאו בני הזוג בשנת 1971 והקימו משפחה. בשנת 1999 בני הזוג התגרשו. המבקש (בן הזוג) עוסק בראיית חשבון והינו בעלים של משרד עצמאי. המשיבה (בת הזוג) יועצת חינוכית. המשיבה הגישה תביעה לבית המשפט לענייני משפחה, במסגרתה ביקשה על פי חזקת השיתוף, בין היתר, את הסעדים הבאים: ראשית המבקשת ביקשה שיצהירו, כי היא שותפה בכל הנכסים והזכויות הרשומים על שם המבקש ומקורם בקריירה של המבקש (כושר ההשתכרות והמוניטין האישי של בן הזוג). שנית, שבית המשפט יורה על פירוק השיתוף בכל הנכסים והזכויות הנ"ל. שלישית, שבית המשפט ימנע מן המבקש לערוך דיספוזיציות בנכסים ובזכויות. לעומת זאת, הבעל טען שלא ניתן להחיל את הלכת השיתוף על נכסי קריירה היות ומדובר בנכסים אישיים הטבועים באדם. בית המשפט, קיבל באופן חלקי את הערעור וקבע, כי: "הלכת השיתוף מורה אותנו כי בני זוג המקיימים חיי-זוגיות תקינים – נכס שרכשו במאמץ משותף חזקה שהוא שייך לשניהם בחלקים שווים. לאור הדברים שאמרנו, והדברים שעוד נאמר, איננו רואים טעם של ממש מדוע – על דרך הכלל – לא להחיל את ההיגיון הגלום בחזקה זו גם על ההנאה מ"נכסי קריירה". כלומר בית המשפט העליון מקבל את הטענה כי "נכסי קריירה" ומוניטין כנכסים תחת הגדרה של "נכס". לעניין כימות הזכות ואיזונה בין בני הזוג, קובע בית המשפט, כי יש לבחון את הפער, שנוצר בין בני הזוג עקב הנישואין, לגרוע מן הפער הזה את התרומה לכושר

הבקשה - העברת המניות שתעשה על פי פסקי דין שניתן אגב הליכי גירושין במסגרת חלוקת הנכסים המשופים לא מהווה מכירה לצרכי סעיף 88 לפקודה ויחול רצף מס.

החלטת המיסוי - **הבקשה אושרה**. בהחלטת המיסוי נקבע, כי העברת מניות החברה הפרטית בין בני הזוג לא תהווה מכירה על פי סעיף 88 לפקודה וזאת בהתקיימות התנאים הבאים: (1) העברת המניות תעשה במסגרת חלוקת הנכסים המשותפים על פי פסק דין שניתן אגב הליכי הגירושין; (2) לצורך חישוב הרווח במכירה לראשונה של המניות המועברות, המחיר המקורי ויום הרכישה יהא כפי שנקבע בידי בן הזוג המעביר טרם חלוקת הנכסים המשותפים בהסכם גירושין; (3) בן הזוג המקבל הצהיר כי הוא מסכים שהעברת המניות בין בני הזוג לא תהווה מכירה לפי סעיף 88 לפקודה והמחיר המקורי ויום הרכישה של המניות יקבעו בהתאם לסעיף 2.

למעשה החלטת המיסוי מאמצת את ההסדר הקיים בסעיף 4א לחוק מיסוי מקרקעין גם על העברת נכסים אגב גירושין, כך שהעברה זו אינה מקימה חבות במס ריווח הון. יחד עם זאת, החלטת המיסוי דורשת שיתוף פעולה בין בני הזוג ובפרט את הסכמת בן הזוג המקבל להחלת רצף המס על בעת מכירת הנכס לצד ג'.

סיכום והמלצות

חלוקת הממון והנכסים המשותפים בין בני הזוג מהווה נדבך מרכזי בתהליך הגירושין. במסגרת

הנכס, אלא רק זכות חוזית בין בני הזוג, המזכה את אחד מבני הזוג לקבל מחצית מפירות הנכס.

כך או כך, ההגדרה הרחבה של המונח "נכס" בפקודה לצד ההגדרה הרחבה לא פחות של "כלל נכסי בני הזוג" בחוק יחסי ממון והצורך באיזון משאבים וחלוקת נכסי התא המשפחתי במקרה של גירושין, מקימה חשיפה כאמור לחבות במס ריווח הון. ברור, כי חבות המס עלולה להפחית בתורה את נכסי בני הזוג הפרודים.

פתרון אפשרי הוא לבצע חלוקת נכסים בטרם הפרידה במסגרת מתנה לקרוב, הפטורה ממס ריווח הון מכוח סעיף 97(א)(5) לפקודה.

פתרון נוסף ניתן למצוא בהחלטת מיסוי **7681/14**, אשר התפרסמה באתר רשות המסים לאחרונה ומהווה החלטת מיסוי תקדימית בכל הקשור לעברת זכויות אגב גירושין.

החלטת מיסוי 7681/14

עובדות המקרה - בני זוג החלו לאחרונה בהליך גירושין. בבעלותם משותפת נכסים שונים הכוללים בין היתר מזומנים, פיקדונות, מקרקעין וניירות ערך. בין נכסים אלו כלולה גם החזקה בחלקים שווים של מלוא המניות בחברה פרטית (להלן: "**החברה הפרטית**"). במסגרת הסכם גירושין, המתגבש הסדירו בני הזוג בין היתר את חלוקת הנכסים המשותפים. הוסכם, כי בן הזוג האחד יעביר את 50% מהחזקותיו במניות של החברה הפרטית לבן זוג השני, כך שלאחר העברה בן הזוג השני יחזיק במלוא המניות של החברה הפרטית.

עם מומחה מס לפני נקיטת צעדים משפטיים ו/או
 אחרים המסתמכים על רשימה זו.

תהליך זה רצוי להבין ולנתח גם את תוצאות המס
 האפשריות של חלוקת הנכסים, שכן כל חבות במס
 עלולה להקטין את בסיס הנכסים המשמשים
 לחלוקה.

לשם כך רצוי לסווג את הנכסים של בני הזוג
 לסוגיהם השונים ולבחון האם קיים פטור ספציפי לכל
 נכס ונכס בחוקי המס. פטורים אלו קיימים למשל כך
 ציינו לגבי מיטלטלין לשימוש אישי וביחס לזכויות
 במקרקעין. ראינו, כי פטורים אלו אינם קיימים ככלל
 לגבי "נכס" כהגדרתו בפקודה. לשם כך, ניתן לאמץ
 הסדר אחר ברוח פסק דין פלוני, אשר אינו מהווה
 מכירה לצרכי מס. לחילופין, החלטת מיסוי 7681/14
 מהווה צעד בכיוון הנכון ופרשנות ראויה. הגם שיש
 לברך את רשות המסים על עמדתה הפרקטית
 והנכונה, היה עדיף בעינינו אילו המחוקק היה משלב
 בפקודה הוראה דומה להוראת סעיף 4א לחוק מיסוי
 מקרקעין ומסייג מהגדרת מכירה העברה אגב
 גירושין. ההוראה הייתה יוצרת ודאות לשני בני הזוג
 הנפרדים, בפרט בשעה קשה עבורם ועבור התא
 המשפחתי בכללותו. עד לתיקון הפקודה, אם בכלל,
 יש לבחון כל מקרה ומקרה לגופו, לאורה של החלטת
 המיסוי ועל סמך העקרונות שפורטו ברשימה זו.

נשמח לסייע בשאלות והבהרות נוספות, עו"ד (רו"ח)
 מאורי עמפלי, עו"ד מיכל זנקו, עו"ד (כלכלן) אדי
 רשקובן ועו"ד סיון נוה.

הנכם מוזמנים לקרוא מאמרים ועדכונים נוספים באתר
 המשרד www.ampeli-tax.co.il.

אין באמור ברשימה זו כדי להוות חוות דעת ו/או ייעוץ
 משפטי בסוגיות הנידונות ובכל אופן מומלץ להתייעץ